

Kommentar

Det svenske 1989-skattereformudspil

1. Indledning

80'erne ser ud til at blive skattereformernes årti. I næsten alle industrilande er der gennemført, eller overvejes der skattereformer. Disse kendetegnes dels ved betydelige reduktioner i marginalskatte og dels ved, at beskatningsgrundlaget samtidig stærkt udvides ved at inddrage såvel hidtil ubeskattede indtægter som at fjerne en række skattemæssige fradrag. Via opstramninger i både beskatningsreglerne for hidtil omfattede skattepligtige indtægter og skattemæssige fradrag er der også sket udvidelser af beskatningsgrundlaget. Begge hovedelementer i skattereformerne, lavere marginalskatte og udvidet beskatningsgrundlag, vurderes generelt set positivt af økonomer, da skatters samfundsøkonomiske forvridninger generelt set formindskes herved. Denne vurdering fremsættes på trods af second-best teoremer m.m.; et subjektivt element er derfor af mange årsager indbygget i disse vurderinger.

Den stigende internationalisering i kølvandet på Bretton Wood fastkurssystemets endelige sammenbrud i 1973 er en vigtig årsag til, at skattereformer nu smitter. I forlængelse heraf spiller især den amerikanske 1986-reform en vigtig rolle, dels på grund af dens radikalitet og dels på grund af den amerikanske økonomis størrelse (ca. 40 pct. af BNP i OECD-landene produceres i USA).

Formålet med det følgende er primært at kommentere det i sommeren 1989 i Sverige fremlagte forslag til reformeret indkomstbeskatning af personer og selskaber, som nu er sendt ud på en omfattende høringsrunde – svensk grundighed.

Her er det især reformforslagets allokeringsmæssige virkninger, der behandles.¹

Det svenske 1989 skattereformudspil – i det følgende også betegnet S-1989 – er meget omfattende og har været grundigt forberedt.

Det samlede betækningsarbejde overstiger således 3000 sider. Der har været nedsat fire komitéer eller udvalg.

1. Komitéen til udredning om reformeret virksomhedsbeskatning, også kaldet URF-komitéen, der blev nedsat i 1985, har publiceret ialt 2 delrapporter med den fælles hovedbetegnelse SOU 1989: 34, *Reformerad företagsbeskatning*:

Del I. Motiv och Lagförslag, 519 sider.

Del II. Expertrapporter, 129 sider.

2. Komitéen om indirekte skatter, også kaldet KIS-komitéen, der blev nedsat i 1987, har publiceret ialt 2 delrapporter under den fælles hovedbetegnelse SOU 1989:35 *Reformerad mervärdeskatt m.m.*:

Del I Motiv, 580 sider.

Del II Lagtext och bilagor, 317 sider.

3. Komitéen om reformeret indkomstbeskatning, også kaldet RINK-komitéen, der blev nedsat i 1987, har publiceret ialt 4 delrapporter med den fælles hovedbetegnelse SOU 1989:33, *Reformerad indkomstbeskatning*:

Del 1 Skattereformens huvudlinjer, 345 sider,

Del 2 Indkomst av kapital, 233 sider,

1. Det svenske 1989-skattereformudspil er langt mere indgående beskrevet og analyseret i Sørensen (1989).

Kommentar

Det svenske 1989-skattereformudspil

1. Indledning

80'erne ser ud til at blive skattereformernes årti. I næsten alle industrilande er der gennemført, eller overvejes der skattereformer. Disse kendetegnes dels ved betydelige reduktioner i marginalskatte og dels ved, at beskatningsgrundlaget samtidig stærkt udvides ved at inddrage såvel hidtil ubeskattede indtægter som at fjerne en række skattemæssige fradrag. Via opstramninger i både beskatningsreglerne for hidtil omfattede skattepligtige indtægter og skattemæssige fradrag er der også sket udvidelser af beskatningsgrundlaget. Begge hovedelementer i skattereformerne, lavere marginalskatte og udvidet beskatningsgrundlag, vurderes generelt set positivt af økonomer, da skatters samfundsøkonomiske forvridninger generelt set formindskes herved. Denne vurdering fremsættes på trods af second-best teoremer m.m.; et subjektivt element er derfor af mange årsager indbygget i disse vurderinger.

Den stigende internationalisering i kølvandet på Bretton Wood fastkurssystemets endelige sammenbrud i 1973 er en vigtig årsag til, at skattereformer nu smitter. I forlængelse heraf spiller især den amerikanske 1986-reform en vigtig rolle, dels på grund af dens radikalitet og dels på grund af den amerikanske økonomis størrelse (ca. 40 pct. af BNP i OECD-landene produceres i USA).

Formålet med det følgende er primært at kommentere det i sommeren 1989 i Sverige fremlagte forslag til reformeret indkomstbeskatning af personer og selskaber, som nu er sendt ud på en omfattende høringsrunde – svensk grundighed.

Her er det især reformforslagets allokeringsmæssige virkninger, der behandles.¹

Det svenske 1989 skattereformudspil – i det følgende også betegnet S-1989 – er meget omfattende og har været grundigt forberedt.

Det samlede betækningsarbejde overstiger således 3000 sider. Der har været nedsat fire komitéer eller udvalg.

1. Komitéen til udredning om reformeret virksomhedsbeskatning, også kaldet URF-komitéen, der blev nedsat i 1985, har publiceret ialt 2 delrapporter med den fælles hovedbetegnelse SOU 1989: 34, *Reformerad företagsbeskatning*:

Del I. Motiv och Lagförslag, 519 sider.

Del II. Expertrapporter, 129 sider.

2. Komitéen om indirekte skatter, også kaldet KIS-komitéen, der blev nedsat i 1987, har publiceret ialt 2 delrapporter under den fælles hovedbetegnelse SOU 1989:35 *Reformerad mervärdeskatt m.m.*:

Del I Motiv, 580 sider.

Del II Lagtext och bilagor, 317 sider.

3. Komitéen om reformeret indkomstbeskatning, også kaldet RINK-komitéen, der blev nedsat i 1987, har publiceret ialt 4 delrapporter med den fælles hovedbetegnelse SOU 1989:33, *Reformerad indkomstbeskatning*:

Del 1 Skattereformens huvudlinjer, 345 sider,

Del 2 Indkomst av kapital, 233 sider,

1. Det svenske 1989-skattereformudspil er langt mere indgående beskrevet og analyseret i Sørensen (1989).

Del 3 Indkomst av tjänst, lagtext och kommentarer, 414 sider,

Del 4 Bilager, Expertrapporter, 604 sider.

4. Komitéen om udredningen af inflationskorrigeret indkomstbeskatning, også kaldet IBU-komitéen, der blev nedsat til supplerung af det øvrige udredningsarbejde i 1988, har publiceret en samlet rapport:

SOU 1989:36. *Inflationskorrigerad inkomstbeskatning*, 144 sider.

De samlede forslag, baseret på udredningerne fra de fire komitéer, er endvidere kortfattet sammenskrevet i:

SOU 1989:38. *Det nya skatteförslaget*, 54 sider.

Den følgende beskrivelse vil især vedrøre indkomstskatteområdet, dvs. arbejderne fra URF-, RINK- og IBU-komitéerne. Bortset fra arbejdet i IBU-komitéen er udredningsarbejdet forestået af parlamentariske komitéer.

2. Målsætningen med S-1989

Målet med S-1989 er:

- at bidrage til højere velstand gennem mindre forvridninger og øget fleksibilitet på arbejds- og kapitalmarkederne,
- at reducere mulighederne for skatte-tænkning og skattesnyd,
- at opnå en bedre fordeling af skattebyrden ved, at personer med høje indkomster ikke skal kunne undgå indkomstskat, og ved at personer med samme faktiske indkomst skal betale det samme i skat,
- at opnå en sænkning af marginalskatterne i overensstemmelse med den internationale udvikling.

Målet med den danske 1985-reform var til sammenligning:

- at modvirke skattetænkning,
- at fremme den private opsparing,
- at sænke marginalskatten,
- at forbedre børnefamiliernes vilkår,
- at tilvejebringe en mere rimelig fordeling af skattebyrden, således at man tilgodeser personer med ringe skatteevne.

Der er således et meget stort sammenfald m.h.t. målsætningerne. I 1989 er der dog en

betydelig større bevidsthed om internationaliseringen og dens konsekvenser end i 1985. Der refereres da også direkte til den internationale udvikling i den svenske målsætningspræcisering.

3. Hovedlinier

Fra en dansk synsvinkel er det – også i forlængelse af målsætningssammenfaldet – interessant, at det svenske skattereformforslag følger hovedlinierne i den danske skattereform fra 1985 med opdelingen i den skattepligtige indkomst i person- og kapitalindkomst for personer og som i Danmark skal personindkomst opgøres residualt.

Hovedproblemet med denne opdeling, som den er gennemført her i landet, er som bekendt koncentreret om virksomhedsskatteordningen. Imidlertid er denne problemstilling – noget overraskende set fra en dansk synsvinkel – kommet op på et så sent stadium i udredningsarbejdet, at et særskilt udredningsarbejde anbefales, jfr. bl.a.:

»Vi anser det dock angeläget att den särskilda redovisningsmetoden blir föremål för fortsatt utredning. Detta kan ske genom att regeringen tillkallar en särskild utredare med uppgift att lägga förslag till tekniska lösningar. Arbetet med detta bör ske skyndsamt och förslag presenteras i sådan tid att ställningstagande kan ske under 1990.« [SOU 1989:34, Del I, side 313].

Og videre:

»En teknisk analys av de nu presenterade modellerna kan inte göras på det här stadiet. Allmänt kan dock sägas att komplexiteten kan bli betydande när en staketmodell skall utformas i detalj. Inte minst erfarenheter från Danmark visar detta.« [SOU 1989:34, Del I, side 326].

Dette udredningsarbejde, som også må påkalde sig stor dansk interesse, kan først være tilendebragt efter den igangværende høringsrundes afslutning!

Hovedparten af S-1989 forventes sat i værk fra 1. januar 1991.

4. Skattesatser og skatteskalaer og skattegrundlag

Skattesatser og skatteskalaer² i S-1989, der er et meget rendyrket nominalistisk forslag, er:

Personindkomst: 0-200.000 kr.:

Alene kommuneskat, gennemsnit ca. 30 pct.

Over 200.000 kr.:

Kommuneskat og en 20 pct. statsskat, dvs. ca. 50 pct.

Kapitalindkomst:

En proportional skat på 30 pct., der alene er en statsskat.

Den højeste marginalskat på personindkomst bliver derfor ca. 50 pct., når personindkomsten overstiger 200.000 kr. Den højeste marginalskat er efter gældende system ca. 72 pct.³ Skattereformen er som anført foreslået gennemført fra 1.1.1991, og de 200.000 kr. er derfor også 1991-tal.

Reduktionen af skattesatserne medfører alt andet lige et provenufald på næsten 63 mia. kr. Det svarer til 85 pct. af det samlede provenu fra den statslige indkomstbeskatning.

Provenureduktionen fra sænkningen af udskrivningsprocenterne opvejes af:

- merprovenu fra udvidelse af beskatningsgrundlaget m.m. for personer: 43,1 mia. kr.
 - merprovenu fra indirekte beskatning: 19,5 mia. kr.
 - merprovenu fra virksomhedsbeskatning: 2,8 mia. kr.
- ialt 65,4 mia. kr.

5. Opsparings-, investerings- og finansieringsbeslutninger

Det er en central målsætning i S-1989, at det foreslåede skattesystem i langt højere

Tabel 1. Reale rentabilitetskrav til investeringer efter gældende skatteregler ved en realrente på 3 pct. p.a. af investeringstype, finansieringstype, finansieringsform og inflationstakt.

	Inflation, pct. p.a.		
	0	4	8
Investeringsstype:			
Lagerinvestering	3,3	3,7	3,8
Maskininvestering	3,0	2,9	2,7
Bygningsinvestering	3,6	3,4	2,9
Finansieringsform:			
Lånefinansiering	2,3	1,3	0,4
Aktieemission	2,7	2,7	2,8
Henlæggelser	4,0	4,7	4,9
Gennemsnit ^(*)	3,3	3,3	3,0

Anm.: Det er kun selskabsskatten, der er inddraget i beregningen af rentabilitetskravet, der alternativt er 3 pct. p.a. Dette er begrundet med, at det med frie kapitalbevægelser er relevant at regne med, at rentabilitetskravet er internationalt bestemt.

Note: (*) Med vægte bestemt af såvel investeringernes som finansieringens faktiske sammensætning.

Kilde: SOU 1989:34, Del I, side 166 og 299.

grad end det hidtidige system skal kunne opfylde neutralitetsmålsætninger i relation til opsparings-, investerings- og finansieringsbeslutninger. Hertil kommer arbejdsudbudsbeslutninger. Effekten af S-1989's betydning for investerings- og finansieringsbeslutninger fremgår bl.a. af en sammenligning af de i tabel 1 og 2 udregnede samfundsøkonomiske rentabilitetskrav til privatøkonomisk rentable investeringer.

Sammenlignes beregningsresultaterne i tabel 1 og 2 ses, at det især er for bygningsinvesteringer, for lånefinansierede investeringer og for investeringer finansieret via henlæggelser, at forvridningerne er blevet reduceret. Men som det også fremgår, opvejes de mindskede forvridninger på disse områder af øgede forvridninger på øvrige områder. Det er meget svært, i hvert fald når alene selskabsskatten tages i betragtning som i tabel 1 og 2, at se den helt store forbedring i S-1989 for så vidt angår større neutralitet i investerings- og finansieringsbeslutninger.

2. Kronebeløb skal altid fortolkes som svenske kroner. 100 skr. er den 7.9.1989 noteret til 115,40 danske kroner.

3. Den samlede skattebelastning af arbejdsindkomst er dog større, idet arbejdsgiverafgifter/egenafgifter i hvert fald også skal inddrages.

Tabel 2. Reale rentabilitetskrav til investeringer efter S-1989 ved en realrente på 3 pct. p.a. afhængig af investeringstype, finansieringsform og inflationstakt.

	Inflation, pct. p.a.		
	0	4	8
Investeringstype:			
Lagerinvestering	3,5	4,3	5,0
Maskininvestering	2,9	2,8	2,6
Bygningsinvestering	3,4(+)	3,3(+)	3,0(+)
Finansieringsform:			
Lånefinansiering	2,7(+)	2,1(+)	1,4(+)
Aktieemission	3,6	4,1	4,1
Henlæggelser	3,6(+)	4,1(+)	4,1(+)
Gennemsnit(*)	3,2(+)	3,3	3,3

Anm.: De tal, der er efterfulgt af et plus i parentes, viser de kombinationer, hvor forvriddingerne er blevet reduceret. Se iverigt anmærkningen til tabel 1.

Note (*) Med vægte bestemt af såvel investeringernes som finansieringens faktiske sammensætning.

Kilde: SOU 1989:34, Del I, side 300.

URF kommenterer tabel 1 således:

Tabel 1 »visar på en stor brist på enhedighed i beskattningen. Skattekilarna varierar på ett systematisk sätt beroende på vilken typ av realkapital företaget investerar i och hur investeringarna finansieras. De påverkas dessutom kraftigt av inflationen, vilket framgår vid en jämförelse mellan tabellernas olika kolumner.« [SOU 1989:34, side 166-67].

Resultatet af reformbestrebelse, som de fremgår af tabel 2, har af naturlige årsager ikke gjort det muligt for URF-komiteen at tilføje den forventede afslutning på vurderingen fra side 166-67: at nu skal det blive meget bedre. Men URF-komiteen må afslutte sin historie om investerings- og finansieringsneutralitet. Da slutningen ikke kan blive lykkelig, har URF-komiteen tyet til utraditionelle midler. Heldigvis kan investorer ikke regne – siger URF-komiteen! Derfor gør det måske heller ikke så meget, at de foreslåede skatteregler ikke vil formindske forvriddingerne. Og det var i det mindste en højst uventet slutning! Læs selv.

Tabel 3. Real disponibel rente ved forskellige inflationstakster, når realrenten er 3 pct. p.a.

	Inflation, pct. p.a.		
	0	4	8
	2,1	0,9	-0,3

»Enligt vår mening finns anledning att komplettera ovanstående bedömning.

Kalkylema bygger på att företagen fullt ut beaktar alla skatteregler vid sina investeringsbeslut. Erfarenhetsmässigt finns anledning att tro att företagen i många fall på ett betydligt mer schablonmässigt sätt tar hänsyn till skattereglerna och enbart beaktar den formella skattesatsen. Med ett sådant synsätt kan vårt förslag förväntas få mer positiva effekter på incitamenten att investera än vad som tidigare redovisats i tabellerna« 1 og 2. [SOU 1989:34, side 300].

Også i relation til opsparingsbeslutninger er det svært at se, at S-1989 skulle være den helt store »kiledræber«, jvf. de i tabel 3 givne beregninger.

Så selv om den formelle skattesats er 30 pct., er den effektive skattesats på det reale renteaftkast helt anderledes: 70 pct. ved 4 pct. inflation og 110 pct. ved 8 pct. inflation. Derimod er skattekilnen mellem løn før og efter skat reduceret, jvf. tabel 4.

Når forslagene i S-1989 ikke giver bedre neutralitetsresultater hænger det især sammen med:

- at der anvendes et nominelt indkomstskattesystem,
- at selskabsskattesystemet ikke er integreret i personskattesystemet, idet det klassiske selskabsskattesystem fortsat foreslås anvendt,
- at der er en meget forskellig beskatning af de forskellige typer af kapitalindkomst.

At resultatet af skatterebestrebelse ikke er blevet mere markante kan ikke overraske. Det er det helt forventelige resultat, når der tages udgangspunkt i et traditionelt indkomstskattesystem. Derfor er det måske berettiget at spørge, om det svenske 1989-skattereformudspil var: »Tax Reform's Finest Hour

Tabel 4. Effektiv skattesats på løn ved alternative skattesatser og grundafgifter.

Gældende regler:		
Grundafgift = 23,19		
Skattesats		
36		48,0
72		77,3
S-1989:		
Grundafgift = 22,51		
Skattesats		
30		42,9
50		59,2

or Death Throes of the Income Tax?» Ja vurder det selv.⁴

6. Sammenfatning og konklusion

Blandt de skattereformer, der er gennemført eller er ved at blive gennemført i 80'erne, er der næppe tvivl om, at S-1989 er et af de mest ambitiøse forsøg på at realisere et beskatningssystem, der ligger tæt på forbrugsmulighedsbeskatning. Det mest imponerende er vel, at der er gjort så indædt et forsøg. I hvert fald blandt økonomer har der gennem ikke mindst det seneste tiår været stigende skepsis overfor mulighederne for i praksis at realisere dette ideal.

På årsmødet i American Economic Association i december 1988 udtrykte Aaron i den berømte Richard T. Ely forelæsning – denne gang med emnet: »Politics and the Professors Revisited« – at:

Perhaps the central large question of tax policy concerns whether household should be taxed each year on the basis of their comprehensive income – that is consumption plus saving – or on consumption alone. And if consumption is the base, should gifts and bequests be included or excluded?

Few economists under the age of 50 favor taxation of comprehensive income. The articles they write or read uniformly preach the superiority of defining the tax base in some

other way. To be more precise, the economic literature points out that comprehensive income tax is the best tax only under extremely improbable conditions [Aaron (1989, side 11)].

Denne vurdering er som bekendt fremsat efter det hidtil mest ambitiøse forsøg på at realisere en nogenlunde tilnærmelse til en forbrugsmulighedsbeskatning i USA: nemlig 1986-skattereformen, i en artikel, der adresserer spørgsmålet: hvad kan økonomerne bidrage med i udformningen af den økonomiske politik.

I den forbindelse er det iøvrigt bemærkelsesværdigt, hvor lidt der i det svenske udredningsarbejde tilsyneladende er dykket ned i forarbejderne til den amerikanske skattereform i 1986. Om beslutningen om i Treasury I (betegnelsen for det betænkingsarbejde, der lagde op til 1986-skattereformen) at følge forbrugsmulighedsbegrebet er det udtrykt:

The Treasury I decision to follow the income tax pattern is the decision that will be debated the longest. It may be that it is simply too difficult to implement a reasonably consistent tax on annual real economic income. Certainly, more research needs to be devoted to the hard issues involved in the choice between income and consumption as bases for personal taxation, including transition issues, the consequences of alternative ways of treating gifts and bequests, and international issues. But if Treasury I showed conclusively just how complex a relatively pure income tax can be, the Tax Reform Act of 1986 makes strikingly clear that a tax that is less pure is sure to be even more complicated [McLure og Zodrow (1987, side 57)].

De fire svenske kommissioner har været parlamentariske kommissioner. Det er interessant at læse, hvordan det er lykkedes kommissionerne at undgå en seriøs undersøgelse af alternativer:

- real indkomstskat
- forbrugsskatten i dens to former: ved kilden og ved forbrugsbeslutningen.

Disse alternativer afvises især, fordi disse systemer stort set ikke anvendes af nogen

4. Citatet er inspireret af McLure (1988).

lande. Dette argument er dog ikke i sig selv meget værd, se Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (1989, side 122-23). Men efter at denne afvisning generelt er foretaget, opruller kommissionerne (RINK og URF) alle et traditionelt indkomstskattesystems svagheder uden at beskrive, hvad de afviste alternativer kunne have betydet på de behandlede områder. Så alt i alt er konklusionen: det er imponerende, at der i Sverige gås så grundigt til værks inden skattereformer eventuelt gennemføres. Men er det ikke højst betænkeligt,

at det centrale udredningsarbejde i dets første og mest grundlæggende faser styres af politikere? Ville det ikke være langt mere seriøst – og endvidere også til politikernes eget bedste – hvis dette arbejde blev udført og styret af sagkyndige? Jeg er ikke i tvivl om, hvad mit eget svar herpå er – som det forhåbentligt fremgår af denne kommentar.

*Christen Sørensen
Odense Universitet og
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd*

Litteratur

- Aaron, H.J. 1989. Politics and the Professors Revisited. *American Economic Review*. Papers and Proceedings, May 1989, 79:1-15.
- Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. 1989. *90'ernes skattereformer og det indre marked*. København.
- McLure, C.E. og G.R. Zodrow, 1987. Treasury I and the Tax Reform Act of 1986: The Economics and Politics of Tax Reform. *Journal of Economic Perspectives*, 1:37-58.
- McLure, C.E. 1988. The 1986 Act: Tax Reform's Finest Hour of Death Throes of the Income Tax. *National Tax Journal*, 41:303-15.
- SOU 1989:33 *Reformerad inkomstbeskatning*. Stockholm.
- SOU 1989:34 *Reformerad företagsbeskatning*. Stockholm.
- SOU 1989:35 *Reformerad mervärdeskatt m.m.* Stockholm.
- SOU 1989:36 *Inflationskorrigerad inkomstbeskatning*. Stockholm.
- SOU 1989:38 *Det nya skatteförslaget*. Stockholm.
- Sørensen, C. 1989. Det svenske 1989-skattereforudspil, *Occasional Paper*, nr. 1/1989. Økonomisk Institut, Odense Universitet.

lande. Dette argument er dog ikke i sig selv meget værd, se Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (1989, side 122-23). Men efter at denne afvisning generelt er foretaget, opruller kommissionerne (RINK og URF) alle et traditionelt indkomstskattesystems svagheder uden at beskrive, hvad de afviste alternativer kunne have betydet på de behandlede områder. Så alt i alt er konklusionen: det er imponerende, at der i Sverige gås så grundigt til værks inden skattereformer eventuelt gennemføres. Men er det ikke højst betænkeligt,

at det centrale udredningsarbejde i dets første og mest grundlæggende faser styres af politikere? Ville det ikke være langt mere seriøst – og endvidere også til politikernes eget bedste – hvis dette arbejde blev udført og styret af sagkyndige? Jeg er ikke i tvivl om, hvad mit eget svar herpå er – som det forhåbentligt fremgår af denne kommentar.

*Christen Sørensen
Odense Universitet og
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd*

Litteratur

- Aaron, H.J. 1989. Politics and the Professors Revisited. *American Economic Review*. Papers and Proceedings, May 1989, 79:1-15.
- Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. 1989. *90'ernes skattereformer og det indre marked*. København.
- McLure, C.E. og G.R. Zodrow, 1987. Treasury I and the Tax Reform Act of 1986: The Economics and Politics of Tax Reform. *Journal of Economic Perspectives*, 1:37-58.
- McLure, C.E. 1988. The 1986 Act: Tax Reform's Finest Hour of Death Throes of the Income Tax. *National Tax Journal*, 41:303-15.
- SOU 1989:33 *Reformerad inkomstbeskatning*. Stockholm.
- SOU 1989:34 *Reformerad företagsbeskatning*. Stockholm.
- SOU 1989:35 *Reformerad mervärdeskatt m.m.* Stockholm.
- SOU 1989:36 *Inflationskorrigerad inkomstbeskatning*. Stockholm.
- SOU 1989:38 *Det nya skatteförslaget*. Stockholm.
- Sørensen, C. 1989. Det svenske 1989-skattereforudspil, *Occasional Paper*, nr. 1/1989. Økonomisk Institut, Odense Universitet.